УДК 336. 722

Метлушко О.В.
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри банківської справи
Тернопільського національного економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ СОБІВАРТОСТІ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ БАНКІВ

У статті акцентовано увагу на важливості дослідження методичного забезпечення формування собівартості депозитних послуг, від якого значною мірою залежить спроможність банків ефективно використовувати виробничі ресурси. Проаналізовано операції учасників бізнес-процесів, які покладено в основу оцінки собівартості вкладних операцій. Запропоновано комплексний підхід до оцінки собівартості, який включає розрахунки показників (коефіцієнтів) використання робочого часу, прямих витрат на одиницю витрат часу, виробничої, внутрішньої та повної собівартості бізнес-процесу. Доведено, що використання методу функціонально-вартісного аналізу (ФВА) для обчислення собівартості депозитних послуг дозволяє створити детальну картину внутрішньої діяльності банку та є основою розроблення заходів щодо зниження собівартості депозитних послуг банку.

Ключові слова: банк, депозитні послуги, депозитні рахунки, собівартість, центр-учасник, центр підтримки, аналіз використання робочого часу, баланс робочого часу, метод функціонально-вартісного аналізу.

Метлушко О.В. ОСОБЕННОСТИ РАСЧЕТА СЕБЕСТОИМОСТИ ДЕПОЗИТНЫХ УСЛУГ БАНКОВ

В статье акцентировано внимание на важности исследования методического обеспечения формирования себестоимости депозитных услуг, от которого во многом зависит способность банков эффективно использовать производственные ресурсы. Проанализированы операции участников бизнес-процессов, которые положены в основу оценки себестоимости вкладных операций. Предложен комплексный подход к оценке себестоимости, который включает расчеты показателей (коэффициентов) использования рабочего времени, прямых затрат на единицу затрат времени, производственной, внутренней и полной себестоимости бизнес-процесса. Доказано, что использование метода функционально-стоимостного анализа (ФСА) для исчисления себестоимости депозитных услуг позволяет создать подробную картину внутренней деятельности банка и является основой разработки мероприятий по снижению себестоимости депозитных услуг банка.

Ключевые слова: банк, депозитные услуги, депозитные счета, себестоимость, центр-участник, центр поддержки, анализ использования рабочего времени, баланс рабочего времени, метод функционально-стоимостного анализа.

Metlushko O.V. THE FEATURES OF CALCULATING THE COST OF BANK'S DEPOSIT SERVICES

This article emphasis on the importance of research methodology to ensure formation of the cost of deposit services, on which depends largely on the ability of banks to use inputs effectively. The operation was analyzed the business processes that are the basis for assessment of the cost of deposit operations. For determination norms of time to performing operations out within the stated business process is proposed to use the workday's photo and a timekeeping controller and a cashier. An integrated approach to the assessment of the cost, which includes calculations of parameters (coefficients) of working time, direct costs per unit of time the consumption, a production, a domestic and total cost of a business process. It is proved that using the method of functional cost analysis (FCA) to calculate the cost of deposit services to create a detailed picture of the internal operation of the bank and is the basis for the development of measures to reduce the cost of bank deposit services. Detected factors reduce the cost of deposit services.

Keywords: bank, deposit services, deposit accounts, cost center party, the center support, analysis of working time, the balance of work, method of functional cost analysis.

Важливою умовою функціонування ринку є взаємодія та узгодженість інтересів його суб'єктів. Як і іншим галузям, банківській діяльності притаманна ринкова конкуренція, а суб'єкти ринку банківських послуг, як і будь-якого іншого ринку, перебувають у стані конкуренції. У сфері банківських послуг одним із найзагальніших предметів конкуренції виступають депозитні послуги.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження, в першу чергу, визначається тим чинником, що одним із пріоритетних завдань банків є їх забезпечення необхідним обсягом депозитних коштів, що впливає на стратегічний розвиток установи та економіки країни загалом. Важливим є формування оптимальної структури та вартості депозитних послуг, що дає можливість стверджувати про необхідність формування методики щодо визначення собівартості вкладних операцій.

Відповідність або невідповідність суб'єкта ринкового суперництва умовам ринкового середовища засвідчує рівень конкурентоспроможності та показує наскільки продуктивний та ефективний суб'єкт щодо конкурентів і споживачів продукції. У найзагальнішому вигляді конкурентоспроможність банків визначають як набір переваг, використання яких дозволить зайняти вигідну позицію серед конкурентів.

Для підвищення конкурентоспроможності депозитної послуги першочергову увагу слід приділяти унікальним властивостям цього продукту, його якостям та функціональним характеристикам. З огляду на основну мету діяльності функціонування банку на основі конкурентних переваг є переходом від цінової до нецінової конкуренції. При цьому роль ціни на послуги не зменшується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки вартості банківських продуктів приділяють багато учених-економістів, зокрема цій темі присвячують праці А. Герасимович, Л. Кіндрацька, Т. Кривов'яз, І. Лютий, О. Мазур, Ю. Максутов та інші. Проте досі не існує розробленої та затвердженої методики розрахунку собівартості депозитних послуг банку.

У конкурентній боротьбі, загостреній фінансовою кризою, банк має здійснювати постійний контроль за структурою ціни та працювати над питанням зниження собівартості депозитних послуг. Адже собівартість характеризує ефективність усього процесу, оскільки в ній відображається рівень організації виробничого процесу, технічний рівень, продуктивність праці тощо. Чим краще працює банк, ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукту.

Тому пріоритетом має стати питання розрахунку собівартості депозитних послуг, пошуку шляхів її зниження та моделювання цих процесів.

Постановка завдання. Мета статті полягає у розробленні та обґрунтуванні теоретичних та практичних засад удосконалення формування собівартості депозитних послуг банків в Україні.

Комплексний підхід до реалізації поставленої мети окреслив коло завдань статті:

– визначити сутність депозитних операцій;

– дослідити методичне забезпечення щодо формування собівартості депозитних послуг банку;

– запропонувати комплекс заходів з удосконалення методики визначення собівартості вкладних операцій.

Виклад основного матеріалу. Левову частку потреби в грошових ресурсах банки покривають за рахунок залучених коштів. Традиційно найбільша частка у їх структурі припадає на депозити.

Операції з залучення банком коштів на депозити є пасивними депозитними операціями. Але депозитна операція може дати банку прибуток за умови, що вона здійснена як активна, тобто операція з розміщення банком коштів на депозит. Активними є депозитні операції тільки на міжбанківському ринку. Отож депозитом вважають залучені або розміщені кошти на визначених угодою умовах повернення з виплатою (сплатою процентів) або на безпроцентній основі, які не забезпечені з боку банку будь-якою власністю чи гарантіями.

Депозитні операції поширені в банківській діяльності. Їх можна вважати також суто банківськими операціями [1, с. 200].

Депозити – це грошові кошти, які внесені у банк клієнтами, зберігаються на їх рахунках і використовуються відповідно з укладеною угодою і банківським законодавством.

Депозити, що застосовуються у практиці сучасних банків, відрізняються в залежності від строку, умов внесення і вилучення коштів, сплати відсотків, а також можливостей отримання пільг за активними операціями з банками та деяких інших характеристик [2, с. 125].

Визначення собівартості банківських продуктів і послуг є основним елементом цінової політики комерційного банку. В умовах інтенсивної конкуренції та тенденції загального зниження прибутковості банківських операцій докладний аналіз витрат та обґрунтоване ціноутворення на банківські продукти і послуги стають нагальною потребою. Точкою відліку для комплексу заходів щодо зниження собівартості продуктів і послуг та оптимізації внутрішньої структури є інформація про собівартість та її складові [3, с. 355].

Собівартість вкладних (депозитних) послуг – якісний показник, у якому відображаються всі результати послуги та наявні резерви. Вона включає всі види витрат, котрі залежать й не залежать від роботи банку, випливають із характеру його діяльності та не пов'язані з нею безпосередньо.

Собівартість депозитної послуги – це загальна сума витрат, які поніс банк на підготовку до надання депозитної послуги (розроблення нового депозитного продукту, ліцензування, тренінги та навчання персоналу), безпосередній процес її надання (витрати на оплату праці персоналу, в т. ч. адміністративного та обслуговуючого, матеріальні витрати, пов'язані з наданням послуги, оплата комунальних та інформаційних послуг, СЕП, охорони, амортизаційні відрахування, сплата податків та інших обов'язкових платежів) та реалізацію депозитної послуги (витрати на рекламу та маркетинг).

Сутність вкладних операцій полягає в тому, що клієнти бажають розмістити свої вільні кошти в банках з метою отримання доходів у вигляді відсотків, а банки зацікавлені в отриманні грошових ресурсів на певний строк для здійснення активних операцій (кредитування). При цьому основними умовами такого співробітництва є:

– строк розміщення;

– валюта вкладу;

– розмір вкладу;

– розмір процентної ставки;

– умови нарахування та сплати процентів.

Усі ці продукти вичерпно можуть бути описані таким переліком характеристик:

– назва виду строкового вкладу (депозиту);

– валюта;

– строк розміщення;

– розмір % ставки;

– умови зміни % ставки;

– умови нарахування та сплати процентів;

– можливість робити додаткові внески та частково вилучати кошти з вкладних рахунків;

– обмеження щодо мінімальної суми вкладу;

– умови дострокового повернення вкладу клієнтові;

– інші унікальні/особливі пропозиції, акції та бонуси.

Собівартість операцій за вкладними (депозитними) рахунками фізичних осіб розраховується щодо таких видів діяльності банку:

– залучення вкладу;

– заведення депозитної угоди в АБС;

– внесення коштів на вкладний (депозитний) рахунок;

– оформлення договору банківського вкладу;

– нарахування та виплата процентів за вкладними (депозитними) рахунками;

– дострокове розірвання договору банківського вкладу;

– часткове вилучення вкладу (депозиту);

– поповнення вкладу (депозиту);

– повернення вкладу (депозиту).

Серед учасників бізнес-процесів вкладних (депозитних) операцій виділимо:

1. Центр-учасник:

– департамент обслуговування клієнтів;

– відділ депозитних та розрахунково-касових корпоративних продуктів;

– департамент роздрібного бізнесу.

2. Центри підтримки:

– відділ обліку операцій за платіжними картками;

– управління касових операцій та інкасації;

– управління супроводження та контролю операцій клієнтів;

– технологічний відділ обробки операційного дня банку;

– управління фінансового моніторингу.

Відкриття вкладних (депозитних) рахунків включає такі процеси:

– переговори з клієнтом щодо залучення депозиту – працівник банку ознайомлює з умовами діючої депозитної програми та програми лояльності; надає перелік документів, необхідних для відкриття вкладного (депозитного) рахунку; інформує щодо вимог чинного законодавства України до порядку відкриття вкладних (депозитних) рахунків фізичним особам, які здійснюють підприємницьку або незалежну професійну діяльність;

– ідентифікація клієнта – підтверджується копіюванням сторінок паспорта або документа, що його замінює (сторінки, які містять прізвище, ім'я, по батькові, дату народження, серію і номер документа, дату видачі та найменування органу, що видав

документ, місце проживання або тимчасового перебування, інформацію про громадянство, а також копію документа про присвоєння фізичній особі-резиденту ідентифікаційного номера платника податків. Ці копії засвідчуються двома підписами: працівника банку та підписом вкладника. Підписи підтверджують, що копії відповідають оригіналу і зберігаються в справі з юридичного оформлення вкладного рахунку клієнта (передбачено Інструкцією «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах», затвердженою постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492) [4];

– реєстрація клієнта – заповнення електронної анкети у програмному комплексі банку;

– відкриття відповідних аналітичних рахунків у балансі банку;

– оформлення операції зарахування коштів на депозитний рахунок клієнта;

– оформлення договору банківського вкладу у двох примірниках з підписанням кожної сторінки, надання на підпис клієнтові;

– підписання ощадної книжки та надання разом з одним примірником договору банківського вкладу клієнтові.

Обидва примірники договору банківського вкладу підписуються вкладником та відповідальною особою банку, якій, згідно з розпорядчими документами банку, надано право представляти банк при укладенні договорів банківського вкладу. Обидва примірники договору банківського вкладу скріплюються печаткою банку.

Для визначення норм часу на виконання операцій у рамках зазначених бізнес-процесів використовується фотографія та хронометраж робочого дня контролера та касира тощо.

Правильний вибір нормувальником (економістом) того чи іншого виду фотографії для конкретних умов діяльності працівника банку уможливлює добре знання методики й техніки спостережень, певний виробничий досвід.

Індивідуальна фотографія зазвичай проводиться методом безпосередніх вимірів під час виконання працівником виробничого завдання на індивідуальному робочому місці. Мета дослідження полягає у вивченні досвіду з тим, щоб ефективніше використати робочий час. Спостереження може вестися протягом цілого робочого дня або окремої його частини.

На підготовчому етапі той, хто проводитиме спостереження, після вибору об'єкта спостереження має ознайомитися з технологічним процесом, організацією робочого місця, порядком його обслуговування, взаємозв'язками робочого місця з оточенням тощо.

Якщо фотографія робиться з метою виявлення витрат робочого часу, то її виконують за існуючої організації праці з усіма її недоліками. Коли матеріали фотографії потрібні для розроблення нормативів і норм часу, то на підготовчому етапі необхідно створити таку організацію праці, на яку будуть орієнтовані ці нормативи і норми.

З моменту початку спостереження (це може бути початок робочої зміни) спостерігач, користуючись приладом реєстрації часу (хронометром, годинником), занотовує на фотокарті послідовно всі фактичні затрати часу на спостережуваному робочому місці незалежно від їхньої діяльності, одночасно фіксуючи поточний час ±5 хв. із заокругленням до однієї цілої хвилини. На фотокарті поточний час у кожному рядку означає закінчення попереднього елемента затрат часу і початок даного. Різниця між значенням поточного часу даного і попереднього рядків становить тривалість часу даного елемента операції чи роботи. Сума тривалості всіх елементів повинна дорівнювати загальній тривалості всього спостереження від початку й до кінця. Обідня перерва не є робочим часом, тому її тривалість не враховується при фотографії робочого часу.

Аналіз матеріалів фотографії починається із складання зведення однойменних затрат, фактичного і нормативного балансів робочого часу у хвилинах і процентах (табл. 1).

Процедура аналізу використання робочого часу передбачає розрахунки, принаймні, трьох відносних показників (коефіцієнтів): ефективного використання змінного робочого часу $К_1$; неприхованих (явних) втрат робочого часу $К_2$; прихованих втрат робочого часу $К_3$.

Коефіцієнт ефективного використання робочого часу:

$$К_1 = (Тпз" + Топ* + Тоб" + Твоп") : Тзм,$$

де Тпз – підготовчо-завершальний час (норматив);

Топ – оперативний час (фактичний);

Тоб – час обслуговування (норматив);

Твоп – час на відпочинок та особисті потреби (норматив);

Тзм – змінний робочий час

Коефіцієнт неприхованих (явних) втрат обочого часу:

$$К_2 = (ТрнФ + ТпнтФ + ТптдФ) – (Твоп"- ТвопФ) : Тзм,$$

де ТрнФ – час непродуктивної роботи (фактичний);

ТпнтФ – час перерв, зумовлених недоліками у виробництві (фактичний);

ТптдФ – час перерв, пов'язаних з порушенням трудової дисципліни (фактичний);

Твоп – час на відпочинок та особисті потреби (норматив);

Таблиця 1

Баланс робочого часу за даними індивідуальної фотографії

Елементи затрат часу	Індекс	К-сть вимірів	Фактичний баланс		Норматив. Баланс		Відхилення
			хв	%	хв	%	
Підготовчо-завершальний час	Тпз						
Оперативний час	Топ						
Час обслуговування	Тоб						
Час непродуктивної роботи	Трн						
Час перерв, зумовлених недоліками у виробництві	Тпнт						
Час перерв, пов'язаних з порушенням трудової дисципліни	Тпд						
Час на відпочинок та особисті потреби	Твоп						
Змінний робочий час	Тзм						

ТвопФ – час на відпочинок та особисті потреби (норматив);

Тзм – змінний робочий час.

Коефіцієнт прихованих втрат робочого часу:

$К_з$ = (Тпз* – Тпз") + (Тоб* – Тоб") : Тзм,

де Тпз* – підготовчо-завершальний час (норматив);

Тпз" – підготовчо-завершальний час (фактичний);

Тоб* – час обслуговування (норматив);

Тоб" – час обслуговування (фактичний);

Тзм – змінний робочий час.

Сума трьох коефіцієнтів ($К_1$+ $К_2$ + $К_3$) має дорівнювати одиниці.

Можливе ущільнення робочого часу внаслідок усунення усіх видів втрат ($К_4$) можна розрахувати за такою формулою:

$$К_4 = \frac{100 * (К_2 + К_3)}{100 - (К_2 + К_3)},$$

де показники $К_2$ та $К_3$ виражаються у процентах.

За даними фотографії неможливо визначити інтенсивність роботи працівника. Для цього потрібен детальніший аналіз трудового процесу, цільове дослідження окремих видів затрат робочого часу, розчленування технологічних операцій на дрібні елементи та хронометраж фактичних затрат часу.

Об'єктом хронометражу найчастіше виступає повторювана технологічна операція або окремі її частини, наприклад, ідентифікація клієнта, відкриття рахунка, приймання готівки. За потреби може проводитися хронометраж затрат часу на виконання підготовчо-завершальної роботи.

Хронометраж є одним з основних способів вивчення затрат часу при виконанні циклічно повторюваних елементів операції. Хронометраж може проводитися з метою:

– встановлення фактичної тривалості основних і допоміжних елементів виробничої операції;

– виявлення причин невиконання норм часу (виробітку), встановлених розрахунковим шляхом;

– виявлення і вивчення передових прийомів і методів праці для їх наступного поширення;

– одержання вихідних даних для розробки нормативів з праці;

– встановлення нових або уточнених діючих норм затрат праці.

Число потрібних вимірів n можна розрахувати за такою формулою:

$$n = \frac{2^2 * (К_с - 1)^2 * 50^2}{(К_с + 1)^2 * Р^2},$$

де 2 – числовий коефіцієнт, що враховує ймовірність одержання вірогідного результату (ймовірність – 0,9545), Кс – нормативний коефіцієнт сталості хроноряду, Р – допустима похибка результатів спостережень, %.

Якщо розрахункове число хонометражних вимірів менше 20, то його слід збільшити на 3.

Хронометражні виміри протягом робочого дня рекомендується проводити за два прийоми: перший – 1-1,5 години після початку зміни, другий – за 0,5 -1 годину після обідньої перерви, тобто коли працівник входить у звичайний нормальний темп роботи. Закінчувати спостереження доцільно не пізніше як за 0,5 години до завершення робочого дня.

Прямі витрати на одиницю витрат часу Центру-учасника у бізнес-процесі діяльності працівників відділу вкладних операцій розраховуються за формулою:

$$Y_i^{хв} = К \times ПВ(ЦУ)_i / Ф^{см},$$

де $Y_i^{хв}$ – прямі витрати на одиницю витрат часу Центру-учасника (собівартість одиниці часу);

$ПВ(ЦУ)_i$ – прямі витрати Центру-учасника;

$Ф^{см}$ – середньомісячний фонд робочого часу на одного працівника, хв.;

К = 1,05-1,3 – коефіцієнт, який враховує допоміжні роботи. Встановлюється за результатом аналізу розрахунку навантаження Центру-учасника.

Розрахунок середньомісячного фонду робочого часу здійснюється за формулою:

$$Ф^{см} = (ФР_г^ч * К_н * 60)/12,$$

де $ФР_г^ч$ – річний фонд робочого часу, годин;

$К_н$ – коефіцієнт невиходу на роботу.

Виробнича собівартість бізнес-процесу депозитних операцій розраховується як сума прямих витрат Центрів-учасників бізнес-процесу та прямих витрат з купівлі-продажу цінних паперів:

С(виробн) = ПВ(БП) + ПП,

де С(виробн) – виробнича собівартість бізнес-процесу продажу продукту;

ПВ(БП) – прямі витрати Центрів-учасників бізнес-процесу продажу продукту;

ПП – прямі витрати операції.

До прямих витрат можна віднести:

– відсотки за вкладами;

– адміністративно-господарські витрати;

– операційні;

– витрати на інкасацію;

– витрати на технічне обслуговування;

– витрати на розрахунки;

– амортизаційні витрати;

– витрати на підготовку кадрів;

– інші витрати (перевірка документів для укладання депозитного договору, внесення даних у програму операційного дня банку, підготовка готівки до приймання/видання, проведення сеансу зв'язку з міжрегіональним центром інформатизації (МЦІ), обробка транзакції за пластиковою карткою тощо).

Ресурсами виступають витрати на заробітну плату персоналу, об'єкти нерухомості (орендна плата, ремонт, податки на майно), закупівлю й експлуатацію обчислювальної техніки і засобів оргтехніки, відсотки, що виплачуються за вкладами і за залишки на рахунках та інші витрати (на охорону, транспортні засоби, маркетинг, рекламу тощо).

Внутрішня собівартість бізнес-процесу розраховується як сума виробничої собівартості та перерозподілених витрат Центрів підтримки.

С(внутр) = С(виробн) + ПВ(БП) * Н,

де С(внутр) – внутрішня собівартість бізнес-процесу продажу продукту;

Н – коефіцієнт непрямих витрат, – визначається як відношення суми прямих витрат Центрів підтримки до суми прямих витрат Центру-учасника.

Повна собівартість банківського продукту окрім внутрішньої собівартості враховує також витрати, пов'язані із залученням коштів (трансфертні витрати та витрати, пов'язані з резервуванням):

С(повна) = С(виробн) + С(внутр) + ТВ + ВР,

де ТВ – трансфертні витрати;

ВР – витрати, пов'язані з резервуванням.

Фактори ресурсів реалізують зв'язок між ресурсами і функціями. За допомогою факторів ресурсів вартість ресурсів (витрати, отримані за даними внутрібанківської бухгалтерії) переноситься на собівартість функцій. Найчастіше використовується такий фактор ресурсів, як прямі витрати чи пропорція витрат робочого часу. Наприклад, у відділенні банку економіст з обслуговування приватних осіб витрачає на оформлення нового вкладу 20 хвилин, на прийом комунального платежу 15 хвилин, на видання коштів із вкладу 3 хвилини. Тоді вартість ресурсів

цього співробітника перенесеться на собівартість перерахованих функцій пропорційно прямим витратам робочого часу (рис. 1).

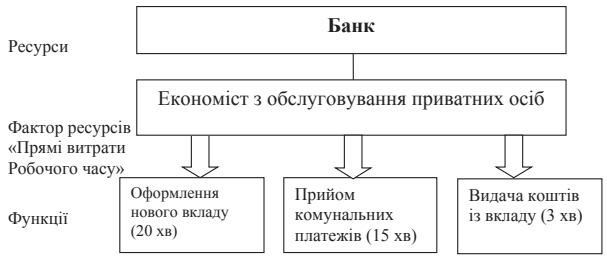

Рис. 1. Перенесення вартості ресурсів співробітника на собівартість функцій фактором ресурсів «прямі витрати робочого часу»

Функціональний фактор – це міра використання даної функції вартісним об'єктом, спосіб перенесення вартості ресурсів з виробничої функції на вартісні об'єкти. Механізми перенесення собівартості функцій на банківські продукти зазвичай бувають іншого типу, ніж фактори ресурсу. Наприклад, собівартість функції відповіді на телефонні дзвінки щодо питань про курси обмінного пункту переноситься на продукт «Операції з обміну валюти» за допомогою кількості телефонних дзвінків. Собівартість функції відкриття рахунка в програмі операційного дня банку переноситься на продукт «Прийом коштів на поповнюваний депозит» за допомогою кількості виконань цієї функції (рис. 2) [5].

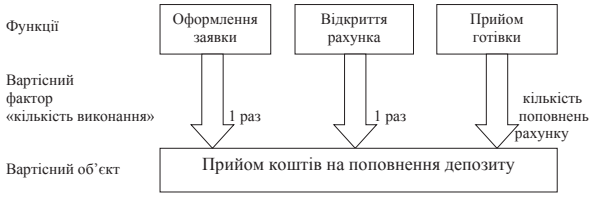

Рис. 2. Перенесення собівартості функцій на собівартість вартісного об'єкта фактором «кількість виконань»

Для обчислення собівартості банківських продуктів, на нашу думку, доцільно використовувати методику функціонально-вартісного аналізу (ФВА).

Суть методу ФВА полягає у визначенні принципово нових технічних, технологічних, управлінських рішень стосовно тих чи інших аспектів діяльності банку, які забезпечують раціоналізацію витрат при одночасному збереженні або покращенні якісних характеристик та споживчих властивостей продуктів і послуг. Він дозволяє створити докладну картину внутрішньої діяльності банку, є інструментом економічного аналізу певних стратегічних та оперативних рішень, основою розробки заходів щодо зниження собівартості банківських продуктів і послуг, оптимізації їхньої структури, корекції тарифної і клієнтської політики [3, с. 356].

Даними, на основі яких здійснюється ФВА, є інформація про усі витрати і деталізована структура технологічного процесу в банку (сукупність взаємозалежних дій співробітників банку в процесі щоденної виробничої діяльності, включаючи операції, що вносять накладні і непродуктивні витрати). У процесі аналізу, у відповідності зі структурою технологічного процесу, здійснюється перерозподіл витрат банку і перенесення їх на собівартість банківських продуктів. Зафіксована в термінах ФВА схема перенесення витрат – ФВА-модель – дає наочну «прозору» структуру банку та усіх його виробничих процесів у деталях.

Метод ФВА дозволяє точно визначити не лише собівартість виробу (послуги, банківського продукту), але й кожної окремої операції, що недоступна традиційним системам визначення собівартості (рис. 3) [5].

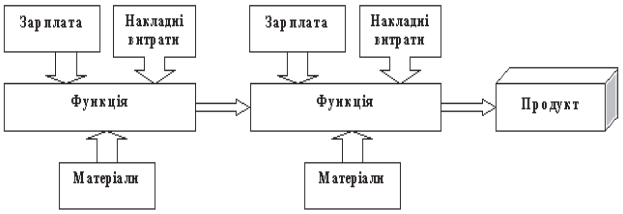

Рис. 3. Схема визначення собівартості методом ФВА

Висновки з проведеного дослідження. Отже, розроблення дієвих способів формування собівартості депозитних послуг банку на основі економічних та організаційних методів є одним із актуальних завдань для банків України. Сучасна методика ФВА має широкі можливості, зокрема це й детальна картина внутрішньої діяльності банку, інструмент для економічного аналізу пропонованих стратегічних та оперативних рішень, методологічна основа для заходів щодо зниження собівартості банківських продуктів чи поліпшення їх структури, корекції тарифної та клієнтської політики.

Загалом, для банку серед чинників зниження собівартості депозитних послуг пріоритетним вважаємо:

1. Впровадження інноваційних технологій у процес надання послуг, зокрема, IT-технологій.

2. Поліпшення організації процесу обслуговування, тобто удосконалення управління процесом та скорочення витрат на його організацію. До цієї групи чинників слід віднести ефективність використання матеріальних ресурсів (приміщення, комп'ютерної техніки тощо).

3. Збільшення кількості вкладників, що зумовлює відносне скорочення умовно-постійних витрат.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік і прийняття рішень в банках : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2000. – 404 с.
2. Герасимович А.М. Облік та аудиту комерційних банках / А.М. Герасимович, Т.В. Кривов'яз, О.А. Мазур та ін. ; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича. – Львів : Видавництво «Фенікс», 1999. – 512 с.
3. Лютий І. О. Банківський маркетинг : підручн. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. О. Лютий, О. О. Солодка. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 776 с.
4. Постанова Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 492 «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03.
5. Максутов Ю. Методика визначення собівартості банківських продуктів / Ю. Максутов, Р. Альохін // Україні фінансова. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/029.htm.